

Upprättande av gemenskapspatentdomstolen

Utrikesdepartementet

2004-02-23

Dokumentbeteckning

5189/04 JUR 14 COUR 1 PI 4

Förslag till rådets beslut om att upprätta gemenskapspatenträtten och om överprövning vid förstainstansrätten

5190/04 JUR 15 COUR 2 PI 5

Förslag till rådets beslut om att ge domstolen behörighet i mål om gemenskapspatent

Sammanfattning

Vid Europeiska rådets möte i Lissabon i mars 2000 påbörjades ett allmänt program för att förbättra EU-ekonomins konkurrenskraft, den sk Lissabonstrategin. En viktig del av detta program är att inrätta ett gemensamt patent-system. I augusti 2000 lade kommissionen fram ett förslag till rådsförordning om gemenskapspatent (se FaktaPM 2000/01:157). En viktig del av patent-systemet är tillgången till ett gemensamt domstolssystem för att pröva tvister om gemenskapspatent. Grunden för att inrätta ett sådant system infördes genom Nicefördraget i artiklarna 229a EG och 225a EG. Genom artikel 229a EG kan EG-domstolen ges behörighet att avgöra tvister som rör tillämpningen av rättsakter som antagits med stöd av fördraget och genom vilka gemenskapsrättigheter avseende industriellt rättsskydd skapas. Med stöd av artikel 225a EG kan dessutom specialdomstolar upprättas för att i första instans pröva ärenden på särskilda områden, t ex gemenskapspatent. Kommissionen har nu lagt fram dels ett förslag till beslut enligt artikel 229a EG att ge EG-domstolen behörighet i mål om gemenskapspatent, dels ett förslag till beslut enligt artikel 225a EG om upprättande av en specialdomstol – gemenskapspatentdomstolen – för att pröva mål om gemenskapspatent i första instans. Det senare förslaget innehåller också bestämmelser om överklagande till förstainstansrätten och förslag om att förstainstansrätten skall utökas med tre extra domare som skall utgöra en särskild överklagandeavdelning för patentmålen.

1.1 Innehåll

Bakgrund

Kommissionens förslag till förordning om gemenskapspatent, som är den första delen i det nya europeiska patentsystemet, lades fram i augusti 2000. Ett formellt förslag till nödvändiga ändringar i den europeiska patentkonventionen, som är den andra delen i samma system, lades fram år 2003. Efter omfattande diskussioner om förslaget kom medlemsstaterna att vid konkurrenskraftsrådet den 3 mars 2003 enas i en rad komplicerade förhandlingsfrågor av delvis politisk karaktär. En viktig del av denna gemensamma politiska strategi var huvuddragen för det gemensamma domstolssystemet för prövning av gemenskapspatentmål. I den delen innebar överenskommelsen i huvudsak följande. Domstolssystemet skall grundas på principerna om en enhetlig domstol för gemenskapspatent och skall sörja för en enhetlig rättspraxis, hög kvalitet, närhet till användarna och låga driftskostnader. I detta syfte skall en specialdomstol upprättas som skall vara exklusivt behörig att i första instans pröva mål om gemenskapspatent. Förstainstansrätten skall pröva överklaganden från specialdomstolen. Specialdomstolen skall vara knuten till förstainstansrätten och ha sitt säte vid denna. Domarna i specialdomstolen skall utses på grundval av sin sakkunskap och med hänsyn till sin språkliga kompetens. De skall besitta patenträttsliga kunskaper på erkänt hög nivå. Specialdomstolen skall sammanträda i avdelningar med tre domare. Domarna skall dessutom biträdas av tekniska experter under hela behandlingen av målen. Rättegångsspråket skall i regel vara det officiella EU-språket i den medlemsstat där svaranden är bosatt. Fram till dess att det gemensamma domstolssystemet kunnat tas i bruk skall gemenskapspatentmålen handläggas i ett begränsat antal nationella domstolar. Specialdomstolen skall ha upprättats och det gemensamma domstolssystemet skall tas i bruk senast 2010. De nu aktuella förslagen syftar till att komplettera gemenskapspatentförordningen och ändringarna i den europeiska patentkonventionen samt till att uppfylla de mål som medlemsstaterna enades om i den politiska strategin vad gäller det gemensamma domstolssystemet för gemenskapspatentmål. De utgör den tredje delen i det nya patentsystemet.

Förslaget om upprättande av gemenskapspatentdomstolen

Sammansättning

Genom förslaget skall en specialdomstol – gemenskapspatentdomstolen – upprättas. Gemenskapspatentdomstolen skall till en början bestå av sju domare vilka utses för en tid av sex år. De skall kunna utnämnas på nytt. Dom-

arna utses enligt artikel 225a fjärde stycket EG av rådet genom enhälligt beslut. Enligt förslaget skall medlemsstaterna lägga fram förslag till kandidater och dessa förslag skall granskas av en särskilt inrättad expertkommitté. Expertkommittén avger yttrande om kandidaternas lämplighet och får upprätta en förteckning med de 14 kandidater som kommittén förordar. Yttrandena och listan skall utgöra underlag för rådets beslut. Kandidaterna skall ha erkänt mycket goda kunskaper i patenträtt. Målen i gemenskapspatentdomstolen skall som utgångspunkt avgöras av tre domare. I rättegångsreglerna kan bestämmas att gemenskapspatentdomstolen får sammanträda i utökad sammansättning eller med en domare. I gemenskapspatentdomstolen skall det också finnas tekniska experter som i egenskap av biträdande referenter skall delta i hela målets handläggning. De tekniska experterna skall ha mycket goda kunskaper på det relevanta tekniska området. De utses för en tid av sex år på förslag av domstolen och kan utnämnas på nytt. De tekniska experterna skall delta i beredningen av målet samt vid förhandlingen och då ha rätt att ställa frågor till parterna. De skall också delta vid domstolens överläggningar men skall inte ha rösträtt.

Behörighet (se även nedan angående förslaget om att ge EG-domstolen behörighet i mål om gemenskapspatent)

Gemenskapspatentdomstolen skall vara behörig att avgöra tvister om giltighet av gemenskapspatent och gemenskapstilläggsskydd och intrång i sådana rättigheter. Gemenskapspatentdomstolen skall också vara behörig att pröva tvister angående tidigare användares rätt, dvs frågor som hänger samman med användare som har utnyttjat uppfinningen före det att ansökan om gemenskapspatent lämnades in eller under tiden mellan det att ansökan om gemenskapspatent offentliggjordes och fram till dess att patentet beviljades. I de ärenden där gemenskapspatentdomstolen är behörig skall den också ha rätt att besluta om interimistiska och bevisskyddande åtgärder. Till detta kommer behörighet att besluta om skadestånd eller ersättning i de fall som nu nämnts. Gemenskapspatentdomstolen skall slutligen också ha rätt att besluta om vite om ett avgörande eller föreläggande som medför en skyldighet att vidta en viss åtgärd eller avstå från att ett visst handlande inte följs.

Organisation

Gemenskapspatentdomstolen utgör inte en egen institution. På samma sätt som förstainstansrätten är knuten till EG-domstolen skall gemenskapspatentdomstolen knytas till förstainstansrätten. Enligt förslaget skall gemenskapspatentdomstolen stödja sig på EG-domstolens och förstainstansrättens administrativa enheter. Gemenskapspatentdomstolen skall dock ha en egen justitiesekreterare. EG-domstolens ordförande eller, i förekommande fall, förstainstansrättens ordförande skall gemensamt med gemenskapspatentdomstolens ordförande bestämma under vilka villkor tjänstemän och andra anställda

Förfarandet vid gemenskapspatentdomstolen

Handläggningen i gemenskapspatentdomstolen följer som utgångspunkt de regler som gäller för handläggningen i EG-domstolen och förstainstansrätten. Vissa regler som saknar relevans i patenttvister har dock uteslutits. Några regler har dessutom modifierats för att bättre passa den särskilda måltyp som patentmålen utgör. Det flesta av ändringarna är föranledda av att det, till skillnad från vad som normalt är fallet vid EG-domstolen och förstainstansrätten, är två enskilda parter som tvistar i patentmålen.

Bland de viktigare bestämmelserna kan följande nämnas. Medlemsstaterna, EES-staterna och unionens institutioner har normalt sett rätt att intervensera i mål där talan väcks direkt vid EG-domstolen eller förstainstansrätten. Samma rätt gäller också för varje annan person som har ett berättigat intresse av utgången av målet. I mål vid gemenskapspatentdomstolen skall enbart de senare ha rätt att intervensera. Om parten, förutom det obligatoriska ordinarie ombudet, biträds av ett av Europeiska patentverket godkänt ombud (ett sk europeiskt patentombud) skall även det europeiska patentombudet ha rätt att yttra sig vid förhandlingarna. Gemenskapspatentdomstolen skall ha möjlighet att besluta om interimistiska åtgärder även innan talan har väckts. Gemenskapspatentdomstolen får också besluta om bevisskyddande åtgärder, t ex att varor som gör intrång i ett patent tas i beslag. Om en interimistisk eller bevisskyddande åtgärd återkallas kan sökanden åläggas att betala ersättning till svaranden för skada som uppkommit på grund av åtgärden. I gemenskapspatentdomstolen skall det vara möjligt att meddela tredskodom inte enbart vid uteblivet svaromål utan också när en part inte inställer sig till muntlig förhandling. Genom en uttrycklig bestämmelse skall det vara möjligt för parterna att förlikas. Förlikningen skall då fastställas i ett beslut som utgör en giltig exkutionstitel som därmed kan verkställas i medlemsstaterna. Frågan om patents giltighet får dock inte avgöras genom förlikning. I mål om ogiltighet har gemenskapspatentdomstolen möjlighet att vilandeförklara målet i avvaktan på ett avgörande av samma fråga av EG-domstolen eller förstainstansrätten. Detsamma gäller om en invändning mot patentet har gjorts vid Europeiska patentverket. Gemenskapspatentdomstolens avgöranden skall vara verkställbara först efter det att överklagandetiden har gått ut och ett överklagande skall som utgångspunkt hindra verkställighet. Gemenskapspatentdomstolens avgöranden får kombineras med vite. Rimliga domstolsavgifter kommer att tas ut av parterna för mål vid gemenskapspatentdomstolen. Rådet skall med kvalificerad majoritet fastställa en avgiftstabla. Gemenskapspatentdomstolen får hålla förhandlingar också i andra medlemsstater än där den har sitt säte. Rättegångsspråket i mål vid gemenskapspatentdomstolen skall i regel vara det officiella EU-språket i den medlemsstat där svaranden är bosatt, eller om den medlemsstaten har flera officiella språk det språk av dessa som svaranden väljer. Ändring av lagakraftvunnen dom får

endast ske i undantagsfall. Ytterligare regler för förfarandet kommer att fastställas i gemenskapspatentdomstolens rättegångsregler, vilka kommer att antas efter det att gemenskapspatentdomstolen har upprättats.

Överklagande

Gemenskapspatentdomstolens avgöranden i huvudsaken kan överklagas till förstainstansrätten inom två månader från delgivning av avgörandet. Överklagandet kan omfatta både rättsfrågor och sakfrågor. Om överklagandet avser en sakfråga måste grunden vara en omvärdering av de omständigheter och bevis som lagts fram vid gemenskapspatentdomstolen. Nya omständigheter och bevis får endast åberopas om klaganden inte rimligtvis kunde ha förväntats inkomma med dem under behandlingen i gemenskapspatentdomstolen.

I förstainstansrätten skall de överklagade patentmålen prövas av en särskild avdelning som skall bestå av tre nya domare med specialistkompetens i patenträtt. Målen kan också avgöras i utökad sammansättning enligt förstainstansrättens allmänna regler. I så fall deltar även andra ledamöter från förstainstansrätten. Om någon av de specialiserade domarna har förfall kan också en av de övriga domarna ersätta denne. De specialiserade domarna skall ha samma ställning som övriga ledamöter i förstainstansrätten och kan därför även delta i avgörande av andra måltyper.

I princip samma regler för förfarandet skall vara tillämpliga vid prövningen i förstainstansrätten som vid prövningen i första instans. Rättegångsspråket i förstainstansrätten skall vara detsamma som i gemenskapspatentdomstolen. Även i förstainstansrätten skall domarna biträddas av tekniska experter. Medlemsstaterna och unionens institutioner skall ha rätt att intervensera i överklagade patentmål.

Förstainstansrättens avgörande kan inte överklagas. I rena undantagsfall har EG-domstolen dock möjlighet att ompröva förstainstansrättens avgörande. Omprövning kan bli aktuellt endast om det finns en allvarlig risk för att avgörandet undergräver enhetligheten eller konsekvensen i gemenskapsrätten.

Förslaget att ge EG-domstolen behörighet i mål om gemenskapspatent

Förslaget syftar till att ge unionens domstolssystem behörighet avseende tvister om sådana patenträttigheter som kan erhållas med stöd av gemenskapspatentförordningen. Behörighet att döma i tvister mellan enskilda avseende industriellt rättsskydd finns inte idag för unionens domstolssystem men kan enligt artikel 229a EG ges till EG-domstolen. Enligt Nicefördragets struktur är det gängse sättet att uttrycka behörighet för unionens domstolssystem att behörigheten ges till EG-domstolen. Vad gäller den närmare fördelningen av behörigheten mellan EG-domstolen och förstainstansrätten reg-

leras denna därefter som utgångspunkt i stadgan. Det är alltså en naturlig följd av detta övergripande system att behörigheten på det specifika området i första hand ges till EG-domstolen, även om avsikten är att frågorna inte skall handläggas där i första instans. Vad gäller specialdomstolarnas behörighet regleras frågan om överföring av behörighet från EG-domstolen i beslutet om upprättande av den specialdomstol som skall handlägga ärendena i första instans. Enligt förslaget till beslut om upprättande av gemenskapspatentdomstolen skall således gemenskapspatentdomstolen vara exklusivt behörig att i första instans avgöra tvister inom ramen för den behörighet som överförs till EG-domstolen på detta område. Vad gäller omfattningen av behörigheten, se ovan angående förslaget om upprättande av gemenskapspatentdomstolen.

Ikraftträdande av det gemensamma domstolssystemet för gemenskapspatentmål

Som nämnts ovan innebär den politiska strategin från mars 2003 att medlemsstaterna enades om att en specialdomstol som skall vara ensamt behörig att pröva mål om gemenskapspatent skall upprättas. Fram till dess att ett sådant system kan tas i bruk skall dock ett begränsat antal nationella domstolar i respektive medlemsstat vara behöriga att pröva mål om gemenskapspatent. Medlemsstaterna har enats om att det gemensamma systemet skall vara inrättat senast 2010. Någon exakt tidpunkt är dock inte bestämd. Både förslaget om upprättande och beslutet om att ge EG-domstolen behörighet i mål om gemenskapspatent innehåller därför en ikraftträdandebestämmelse som förutsätter att besluten har antagits på vederbörligt sätt och att gemenskapspatentdomstolen faktiskt har upprättats för att det nya systemet skall träda i kraft och ta över de nationella domstolarnas roll i dessa mål.

1.2 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Eftersom förslaget innebär inrättande av en ny domstol på EG-nivå för hanteringen av en immateriell rättighet medför förslaget inte några direkta konsekvenser för svenska regler. De nu aktuella förslagen innehåller dessutom inte några bestämmelser angående de nationella domstolarnas handläggning av mål om gemenskapspatent under övergångsperioden fram till dess att gemenskapspatentdomstolen har upprättats. De särskilda bestämmelserna om övergångsperioden återfinns i stället i gemenskapspatentförordningen.

1.3 Budgetära konsekvenser

Frågan om ersättning till domare och annan personal samt övriga kostnader regleras inte i förslaget om upprättande av gemenskapspatentdomstolen. Kostnaderna finansieras via gemenskapernas budget och förslaget medför därför inte någon omedelbar konsekvens för svensk del. Enligt finansierings-

översikten beräknas den totala budgetkonsekvensen i form av personalutgifter och övriga administrativa utgifter för gemenskapspatentdomstolens femte driftår till 13 982 000 euro. De domstolsavgifter som tas ut beräknas endast marginellt täcka de samlade utgifterna.

2003/04:FPM68

2 Ståndpunkter

2.1 Svensk ståndpunkt

Sverige är generellt positivt till tillskapet av ett system för gemenskapspatent. Ett gemensamt domstolssystem på EG-nivå för prövning av tvister om gemenskapspatent är en viktig del av detta. En förutsättning för att gemenskapspatentet skall bli en framgång hos användarna är att parterna får tillgång till ett enhetligt och högkvalitativt domstolssystem. Sverige är därför positivt till att en gemensam specialdomstol upprättas för att pröva mål om gemenskapspatent. Det huvudsakliga innehållet i förslaget om upprättande av gemenskapspatentdomstolen får anses ligga i linje med dessa krav.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

2.3 Institutionernas ståndpunkter

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

3 Övrigt

3.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslagen presenterades översiktligt vid möte i rådsarbetsgruppen för domstolen den 19 januari 2004. En första diskussion i sak förväntas äga rum vid arbetsgruppens möte den 19 april 2004.

3.2 Rättslig grund och beslutsförfarande

Beslut om upprättande av en specialdomstol fattas enligt artikel 225a EG av rådet genom enhälligt beslut, på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet och EG-domstolen, eller på begäran av EG-domstolen och efter att ha hört Europaparlamentet och kommissionen. Enligt samma artikel skall i beslutet om upprättande bestämmelser om specialdomstolens sammansättning fastställas och omfattningen av dess behörighet pre-

ciseras. Specialdomstolens ledamöter utses av rådet genom enhälligt beslut. Vidare skall specialdomstolarna fastställa sina rättegångsregler i samförstånd med EG-domstolen. Dessa regler skall godkännas av rådet med kvalificerad majoritet. Om inget annat föreskrivs i beslutet om upprättande skall bestämmelserna i fördraget som avser EG-domstolen och bestämmelserna i EG-domstolens stadga tillämpas. Enligt artikel 245 EG fastställs EG-domstolens stadga i ett särskilt protokoll. Enligt samma artikel ändras bestämmelserna i stadgan – med undantag för avdelning I – genom enhälligt beslut i rådet, på begäran av EG-domstolen och efter att ha hört Europaparlamentet och kommissionen, eller på begäran av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet och EG-domstolen. Beslut att ge EG-domstolen behörighet att avgöra tvister rörande gemenskapsrättigheter som avser industriellt rättskydd fattas, enligt artikel 229a EG, enhälligt av rådet på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet. För att bestämmelserna skall bli bindande för medlemsstaterna krävs dessutom att medlemsstaterna antar dem enligt sina respektive konstitutionella bestämmelser. Ett sådant antagande förutsätter för svensk del överlåtelse av beslutanderätt i enlighet med bestämmelserna i 10 kap 5 § regeringsformen.

3.3 Fackuttryck/termer
